

Намлієва Н. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-483-5-25>

ІНОЗЕМНІ КАПІТАЛОВКЛАДЕННЯ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ПІДЙОМУ ДЕРЖАВИ

Залучення іноземних інвестицій має велике значення для економіки України, тому дослідженню в царині іноземного інвестування як фактора економічного відродження держави приділено значну увагу. Теоретичну, методологічну та інформаційну основу дослідження складають праці вчених, які у своїх наукових доробках приділяють значну увагу проблематиці іноземного інвестування, є предметом фундаментальних наукових досліджень таких вчених, як: В. Гесць, О. Гудзинський, Т. Майорова, М. Денисенко, В. Лук'яненко, І. Назаренко, Ю. Ольвінська, Н. Ковальчук, С. Цівкач, Б. Данилишин та інших науковців. Проте, на сьогодні є наукові розвідки, які залишаються предметом наукових дискусій та досліджень.

Український бізнес, який в реаліях сьогодення працює переважно в «проблемному полі», долаючи виклики та проблеми, продовжує працювати та розвиватись навіть в умовах повномасштабного вторгнення. Ефективно працювати, досягати найбільших позитивних результатів й нормального функціонування економіки держави можливо за інвестиційної активності. Вона досягається за рахунок збільшення обсягів реалізованих інвестиційних ресурсів та найбільш ефективного їх використання в пріоритетних сферах матеріального виробництва, а також об'єктах соціальної сфери. Інвестиції призначені як для підняття та розвитку виробництва, збільшення його потужностей, технологічного рівня, розробки і випуску нових, високотехнологічних продуктів, формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі та зумовлюють конкурентні позиції країни на світових ринках. Інвестиції є певним драйвером у розвитку економіки.

Протягом військових дій на території України наріжним питанням є фінансування, тому вважаємо, варто проаналізувати динаміку залучення

прямих іноземних інвестицій, із країн світу [2], що допомагають реалізовувати великі проєкти, використовувати новітні технології. Реалії політичного та економічного характеру в Україні в значній мірі стримують певні негативні явища, забезпечують створення сприятливих умов для розвитку, поступальних результативних зрушень, підвищення якісних показників господарської діяльності. Опрацьовані дані статистики України, свідчать про те, що впродовж 2017–2021 рр. основними інвесторами в економіку України виступили: Кіпр та Нідерланди, обсяг інвестування в середньому склав 75662,6 млн дол США й 31548,8 млн дол США відповідно не враховуючи тимчасово окуповану територію АРК, м. Севастополь та частини зони проведення антитерористичної операції). Подальші політичні негаразди наклали негативний на інвестиційній активності. Аналізуючи обсяги прямих іноземних інвестицій за 2014–2022 рр. варто звернути увагу на зміни в бік зменшення їх обсягу, що пов'язано з глобальними економічними причинами. В 2014 р. по 2015 р., спостерігається стрімке падіння обсягу залучення інвестицій, явною причиною є військовий конфлікт на території України, й до 2020 р. прослідковуються часті коливання обсягу прямих іноземних інвестицій і в цьому ж році, у зв'язку з пандемією COVID-19 знову ж показники стають від'ємними, а в 2022 р. через війну в Україні обсяги інвестицій складають тільки 190 млн дол.США. Через певний часовий лаг, лише у 2021 р. є найбільш позитивна динаміка накопичених іноземних вкладень в національну економіку, проте, слід зазначити, Україна не досягла рівня іноземних вкладень в національну економіку за обсягом, які були перед початком повномасштабного вторгнення.

Загалом, обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні є низьким. Вони не можуть забезпечити вирішення накопичених в економіці проблем, які, передусім, пов'язані з її сировинною спрямованістю та галузевою неефективністю. На відміну від розвинутих країн, які мають сучасні технології та інфраструктуру, країнам з перехідною економікою, до яких належить і Україна, потрібно вкладати більше коштів у їх формування та розвиток [3]. В розрізі галузевої структури розподілу прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності бачимо, що промисловість займає лідируючі позиції, займає 55% із структури, сільське господарство – 15%, банківська діяльність та торгівля – 9%, нерухоме майно – 5%, транспорт – 2%, будівництво – 1%, та інше – 4% від загальної структури. Повномасштабне вторгнення в Україну стало значним ударом для інвестицій – так само, як і вторгнення 2014 року (за 2014 рік обсяг ПІ знизився приблизно на 30%). За 2021 рік приплив інвестицій дещо

пожвавився, але вдався взнаки 2022 рік, який має певний негативний відбиток як в політичних так і в економічних поступках держави.

Слід відмітити, що в Україні частина прямих іноземних інвестицій має свою специфіку, яка полягає в поверненні в державу у вигляді інвестицій вже виведеного раніше за кордон капіталу й переоформленні боргу в акціонерний капітал. Операції з переоформлення боргу проводилися з метою докапіталізації, потреба в якій була зумовлена прийняттям, в умовах чистки банківської системи, постанови НБУ щодо мінімального розміру статутного капіталу [1].

Однак, однією з головних проблем української економіки виступає низька віддача від інвестицій та їх неефективний розподіл. Аналіз іноземних інвестицій за видами економічної діяльності дає підстави зробити висновок, що найбільша частина прямих іноземних інвестицій надходить у розвинуті сфери економічної діяльності [4].

Попри повномасштабне вторгнення та значні руйнування, через високі ризики вкладень, Україна все ж має переваги, які є вагомими для потенційних інвесторів: здійснювались операції *round tripping* (направлення резидентами за кордон коштів, які потім вертаються в країну у вигляді прямих іноземних інвестицій) через Кіпр, Нідерланди, Швейцарію та Австрію.

Поступове пожвавлення в динаміці іноземних вкладень спостерігається в 2023 р. Уже починаючи із другого півріччя 2022 р. український уряд заохочує іноземних інвесторів вкладати кошти в бізнес держави, розпочато новий відлік економічного підйому.

Реалії сьогодення, виклики економічного та політичного характеру є тими перепонами, що ускладнюють та перешкоджають більш ефективному залученню іноземних інвестицій в Україну. Головною проблемою інвестування на сьогодні є скорочення попиту на продукцію, що виготовляється, низька платоспроможність населення на внутрішньому ринку, зниження експортних цін на світових товарних біржах. Також негативний вплив мають: політична та економічна нестабільність, корупція на державному та побутовому рівні, неефективне державне управління, недосконала організаційно-правова база. Це все впливає на перспективу залучення інвестицій в країну загалом та в регіони зокрема.

Сьогодні Україна продовжує залучати нові джерела іноземних інвестицій, що забезпечують розвиток окремих галузей промисловості та створення нових, інноваційних індустрій, що дозволить покращити економічний стан держави в майбутньому. Конкретними інвестиційними проєктами з метою створення сприятливих умов для залучення в Україну

значних інвестицій є виробництво будівельних матеріалів, агропереробка й логістика, а також залучати в українську економіку іноземних інвесторів доцільно й необхідно в фармацевтичний сектор – є велика перспектива переведення його на більш технологічний рівень, що є запорукою випуску більш капіталомістких препаратів й залучення високих технологій.

Інвестиційна діяльність є певним локомотивом й пріоритетною умовою поступального стабільного розвитку держави, яка здатна залучити фінансові та матеріальні ресурси й зарубіжних інвесторів, а також раціонально їх використовувати пріоритетних галузях економіки. Обсяг залучених інвестицій – один із критеріїв ефективності його функціонування. Вони можуть забезпечити вирішення накопичені в економіці проблеми, які, передусім, пов'язані з її сировинною спрямованістю та галузевою неефективністю.

Створення інноваційних зон в Україні сприятиме стрімкому залученню додаткових іноземних інвестицій в відновлення економіки та подальшого економічного зростання України.

Література:

1. Лях О. Загальні проблеми інвестування та можливості залучення капіталів в економіку. *Фінанси України*. 2018. № 2. С. 30–32.
2. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) (2014-2022). Економічна статистика. Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України. 2023. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Соколовська О. М. Прямі іноземні інвестиції в економіці України: стан і проблеми залучення. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2 (41). С. 92–99.
4. Федорова Н. Є., Огородник Р. П., Русал В. С. Іноземне інвестування в економіку України: масштаби, структура, перспективи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2020. Вип. 39. С. 14–18.
5. Економічна правда. Прямі інвестиції в Україну: «рекордні за останні роки, чи низькі» URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/11/30/680215/>